

Nr 9.

Av herrar **Sundström** i Skövde och **Andersson** i Falkenberg, *angående ändring i visst avseende av gällande bestämmelser om val av nämndemän och om val av ägodelningsnämndemän.*

Val av nämndemän förrättas som bekant av kommunalstämma på landet och av allmän rådstuga i stad, som ej har egen jurisdiktion. Att denna anordning vidmakthållits beträffande landsrättsstäder torde ha sin grund däri, att man velat bibehålla regeln om menighetsval vid utseende av häradsrättens folkvalda ledamöter. Ingen kan heller förneka, att det ligger vikt uppå att menigheten direkt kan inverka på val av de personer, som skola företräda de breda lagrens rättsmedvetande vid domstolen. Beträffande rena landskommuner torde ej heller någon ändring i detta avseende vara att förorda i synnerhet som menighetsval är den enda tänkbara formen, då flera socknar gemensamt välja nämndeman.

I städer, som äro eller bliva förenade med landsbygden i judiciellt avseende, ställer sig saken helt annorlunda. Där finnes för det första ingen obruten tradition. Visserligen har allmän rådstuga under århundraden valt ledamöter av magistraten, men sedan stadsfullmäktigeinstitutionen genomfördes och nu till hundra procent kommit i tillämpning, hava stadsfullmäktige valt rådmännen, vilka i viss mån äro att anse såsom en motsvarighet till häradsrätternas nämndemän. Men vida viktigare är, att ett val vid allmän rådstuga även i en relativt liten stad är en mycket vansklig sak. Då valen ej äro proportionella, kunna de, om deltagarantalet blir stort och stor splittring råder i fråga om kandidater, utfalla rent slumpartat. För att inte tala om vilken apparat, som måste sättas i gång för att bereda fem à sex tusen röstberättigade att delta i detta lotteri. Som alternativ till detta förfaringssätt kan inträffa något ännu skadligare för den institution, det gäller: att valet förbigås med likgiltighet och allenast samlar en handfull deltagare, vilka helt slentrianmässigt förnya mandaten och ersätta de avgående efter osakliga grunder.

Det är självfallet, att urvalet av kandidater kommer att ägnas ett helt annat intresse och grundligare övertägande, därest stadsfullmäktige bli valkorporation. I stadsfullmäktige och dess valberedning äro olika meningriktningar och sociala grupper representerade, varför ett val i stadsfullmäktige måste på ett mycket effektivare sätt kunna vara ett uttryck för stadsinvånarnas önskemål än en valförrättning i allmän rådstuga, där utgången kan vara alldeles oberäknelig.

I städer, som bilda eget tingslag, är nämndemännens antal ganska stort. Fall finnas, där ej mindre än sexton nämndemän blivit utsedda. Då mandattiden är sex år, är det troligt, att kompletteringsval måste äga rum varje år. Det är påtagligt, att i sådana städer bli val vid allmän rådstuga ett ohållbart system.

Det torde vara ostridigt, att det nu är den lämpliga tidpunkten att genomföra en reform på detta område, ty dels är förfaringsättet relativt nytt och har sålunda ej ännu vunnit traditionens helgd, dels torde ett betydande antal städer under de närmaste åren komma att avveckla sin egna jurisdiktion, och för alla dem är val vid allmän rådstuga något främmande.

I analogi härmed böra jämväl bestämmelserna i 21 kap. 3 § i lagen om delning av jord på landet den 18 juni 1926 ändras. I en stad, som utgör eget tingslag, innefattar val av ägodelningsnämndemän genom särskilt utsedda valmän en meningslös omgång. Val av ägodelningsnämndemän böra förrättas av stadsfullmäktige direkt.

I detta sammanhang kan även ifrågasättas, om ej valen böra ske proportionellt. Denna valreform torde nämligen ha givit den mest allsidiga representation på skilda områden som resultat. Måhända kan det innebära vissa olägenheter, att valen i städerna förrättas proportionellt och på landet enligt majoritetsprincipen. Men dessa olägenheter torde dock böra vägas mot de fördelar, det proportionella valsättet erbjuder.

På grund av ovan anförda synpunkter få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till ändring i bestämmelserna i rättegångsbalkens 1 § angående val av nämndemän i sådan riktning, att i stad, som lyder under landsrätt, nämndemän skola väljas av stadsfullmäktige; samt

att förslag likaledes framlägges till ändring av 21 kap. 3 § i lag om delning av jord på landet i sådant syfte, att val av ägodelningsnämndemän i stad förrättas av stadsfullmäktige.

Stockholm den 12 januari 1938.

Walter Sundström.

Anders Andersson

i Falkenberg.